

До

Научното жури за защита на дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

РЕЦЕНЗИЯ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ по обявена процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в УНСС

Рецензент: проф. д-р Надя Енчева Костова, катедра „Счетоводна отчетност“, ИУ – Варна

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ в УНСС

Автор на дисертационния труд: Десислава Александрова Янкулова

Научен ръководител: гл. ас. д-р Тома Маринов Дончев

Тема на дисертационния труд: „Методологични проблеми и насоки за повишаване на ефективността на Сметната палата чрез одит за редовност“

Основание за написване на рецензията: участие в състав на научно жури за публична защита на дисертационен труд, съгласно Заповед № 633/16.03.2023г на Зам-ректора по НИД на УНСС – гр. София.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът Десислава Александрова Янкулова се е обучавала в задочна докторантура в катедра „Финансов контрол“ при Университета за национално и световно стопанство – София, по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност.“ Средното си образование завършва през 2008г. в ПГ „Велизар Пеев“, гр. Своге, със специалност „Бизнес администрация“. Завършила е висше икономическо образование в УНСС-София през 2013г., ОКС „магистър“, специалност „Финансов контрол“ със специализация „Одитинг“,

През 2013г., след успешно положен изпит получава сертификат „Вътрешен одитор в публичния сектор“, издаден от Министерството на финансите. За периода от 2014 г. – до 2022 г. е работила в Сметната Палата на Република България като стажант-

одитор. От 2022г. работи в „Монделийз Прадакшън“ ООД, град Своге, като административен асистент, а към момента заема длъжността „младши финансов контролер“ в същото предприятие.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Предмет на изследване в представения дисертационен труд са настоящата организация, методи, техники, процедури на одитния процес в Сметната палата, резултатите и ползите от него.

Основната теза на дисертационния труд е, че одитът, осъществяван от Сметна палата би могъл да бъде усъвършенстван и от методологична гледна точка, и по отношение на приносите и ползите за заинтересованите страни, като това може да се осъществи чрез модел за нов комбиниран одит, представляващ съчетание между финансов одит и одит на съответствието – одит за редовност.

Дисертационният труд се състои от въведение, три глави изложение, заключение и списък на използваната литература, с общ обем 302 страници, включително и приложенията. Дисертационният труд е в достатъчен обем за научно изследване. В хода на изложението, с цел по-доброто възприемане на материята, в разработката са включени 9 таблици, 6 фигури и 5 приложения. Списъкът на използваната литература включва общо 74 източника на български и чужд език, сред които литературни и интернет източници, както и нормативни актове.

Липсват факти и обстоятелства за наличие на плагиатство, поради което може да се приеме, че всички източници са използвани добросъвестно и цитирани коректно в разработката. Това е декларирано и от докторанта с представена декларация за оригиналност.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеният дисертационен труд „Методологични проблеми и насоки за повишаване на ефективността на Сметната палата чрез одит за редовност“ може да бъде разглеждан като задълбочено научно изследване на проблематиката, свързана с функционирането на Сметната палата и нейната одитна дейност. Изследването е посветено на значим, актуален и интересен проблем за теорията и практиката на външния одит, какъвто е осъществяването на одит за редовност от Сметната палата.

Дисертацията е балансирана в структурно отношение, което позволява задълбочено и в логическа последователност да се изследват основните обекти.

Определено може да се твърди, че съществува необходимост от повече теоретични разработки и от емпирични проучвания касаещи: дейността Сметната палата на България, видовете одити, осъществявани от нея и възможностите за повишаване на ефективността посредством разгледания в дисертационния труд одит за редовност.

На основата на извършени задълбочени изследвания на теорията на външния одит, осъществяван от върховните одитни институции (ВОИ), както и на проучване на практиката на българската Сметна палата, докторант Десислава Янкулова прави констатации, оценки и обобщения, насочени към възможностите за усъвършенстване на инструментариума и повишаване ефективността на одитната дейност.

Разработката се отличава с ясно формулирани цел и задачи, които са реализирани в хода на изследването. Авторовата теза е добре аргументирана, приложени са различни изследователски подходи и методи: системният подход, сравнителният и аналитичният метод, както и сравнителен анализ.

Авторът показва познания по същността на външния одит в публичния сектор и видовете одитни ангажименти, извършвани от Сметната палата на България, процедурите и етапите на осъществяването им.

Дисертацията е написана на достъпен език, с добро познаване на специализираната литература и практика, като на тази база са формулирани правилни изводи и актуални препоръки, които могат да намерят приложение в реалната практика на външния одит в публичния сектор.

Във въведението е аргументирана актуалността на избраната тема. Последователно са дефинирани целта и задачите на изследването, неговия предмет, изследователската теза. С цел доказване на авторовите тези и становища, в разработката е извършено анкетно проучване сред ръководители на одитни звена относно въвеждане на одит за редовност в Сметната палата.

В отделните глави на дисертационното изследване в логически план са представени теоретичните аспекти на външния одит в публичния сектор и е изследвана възможността за въвеждане на одит за редовност сред видовете одитни ангажименти, осъществявани от Сметната палата, като е предложена методика за извършването му.

Обект на разглеждане в първа глава е историческото развитие на одита, представени са видовете одитни ангажименти и е разгледана дейността на българската Върховна одитна институция – Сметната палата, от гледна точка на нейните цели, отговорности и задачи. Направен е паралел с чуждестранни ВОИ.

Втора глава е посветена на одита за редовност и на начина, по който би могъл да се осъществи. Разгледани са показатели и критерии за оценка на ефективността на одита за редовност.

Подробно е представена методика за извършване на одита за редовност по етапи на протичането му. Направено е сравнение между неговото извършване и извършването на вече утвърдените видове одит, които се осъществяват от Сметната палата на България.

В трета глава са изведени аргументи с цел усъвършенстване дейността на Сметната палата посредством въвеждането на одит за редовност. Извършен е анализ на одитните доклади от финансови одити и одити за съответствие на Сметната палата за периода 2019-2021г., което допринася за детайлно познаване на одитната практика в българската ВОИ.

На база проведена анкета и обработка на получените отговори и резултати от нея сред ръководителите на одитни дирекции в Сметната палата е направено проучване на тяхното разбиране за полезността и възможностите за осъществяване на одит за редовност. Разкрити са нерешените все още въпроси и предизвикателства на методическия инструментариум на одитната дейност, извършвана от Сметната палата.

В заключението на дисертацията по подходящ начин са систематизирани основните изводи и направените предложения, в резултат на изследването.

Прави впечатление логическата последователност и издържаността на изложението. Може да се каже, че приложният подход на изследване е целесъобразен и изцяло съобразен с тематиката на разработката.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

По отношение на приносните моменти в дисертационния труд могат да се изведат следните съществени аспекти:

1. Обобщени са теоретичните разбирания за историческото развитие на одита и са изведени характеристиките на одитната дейност на Сметната палата на България;
2. На основата на проучване на специализираната литература са изведени и систематизирани показатели за ефективност. На база международната практика и на база проучвания, извършени от Сметната палата сред граждани и одитирани организации са направени предложения за формиране на система от показатели и критерии за ефективност на одита за редовност;

3. Предложена е и конкретна методология, по която да се осъществява одитът за редовност.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Публикациите са по темата на дисертацията и са две на брой:

- Доклад на тема: "Промени в дейността по вътрешен одит през втория програмен период 2014-2020 год.", във връзка с участие в конференция „Проблеми в теорията и практиката на контрола през втория програмен период 2014-2020 год.“, Равда, 2016 г.
- Доклад на тема: "Някои особености на одита за редовност в публичния сектор", във връзка с участие в международна научна конференция „70 години Финансово-счетоводен факултет на УНСС“, 2022 г.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът, в синтезиран вид от 33 страници отразява обективно и ясно съдържанието на дисертационния труд, като акцентира върху значимите моменти, съдържащи се в него. В автореферата е поместена и справка за научните приноси, както и списък с публикациите на автора, свързани с темата на дисертацията. Не са констатирани несъответствия и/или противоречия между текстовете в автореферата и дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси по дисертационния труд

Позволявам си да направя бележки и препоръки по дисертационния труд:

1. На някои места в дисертацията, описателният стил на изложение надделява над изследователския. Редица понятия и становища, които се разглеждат в дисертацията, независимо, че са свързани с изложението, до голяма степен са вече изяснени в специализираната литература и не би следвало да им бъде отделяно толкова обстойно внимание.

2. В изложението са поместени части, които считам, че не са свързани с основната идея, целта и задачите на дисертационния труд. Например, разглеждане на вътрешния контрол и вътрешния одит в първа глава, както и представяне на управлението на качеството в трета глава, за които впоследствие не е направена релация с проблематиката по изследваната тема.

3. По редица разгледани въпроси е трудно да се открие авторовото виждане, което вероятно се дължи и на това, че не са дефинирани детайлно конкретни проблеми,

свързани с разгледаната тема. За препоръчване е в бъдещата си работа, докторантът по-категорично и задълбочено да изразява собствено мнение по дискутираните проблеми, както и да прецизира аргументите си по отношение на направените изводи, обобщения и предложения.

Посочените бележки и препоръки не омаловажават съществено постиженията на докторанта. Те са насочени единствено към подпомагане на неговата бъдеща работа.

Във връзка с дисертационния труд имам следните въпроси към докторанта:

1. Счита ли, че Сметната палата на България притежава достатъчно ресурси - времеви, човешки, финансови и други за да въведе одит за редовност? При въвеждане на одит за редовност в Сметна палата, необходими ли са промени в нормативната уредба и в какви насоки?
2. Може ли докторантът да посочи конкретни слабости в одитната дейност на Сметната палата на България, които налагат да се търси решение и по-висока ефективност чрез използване на одит за редовност?

8. Обобщено заключение и становище

От съдържанието на дисертационния труд и на база горепосоченото проличава, че рецензираният дисертационен труд има характер на комплексно и самостоятелно научно изследване, като са изпълнени поставената цел и задачи и е потвърдена формулираната във въведението авторова теза.

В резултат на направените оценки на научните достойнства на дисертационния труд „Методологични проблеми и насоки за повишаване на ефективността на Сметната палата чрез одит за редовност“ може да се твърди, че в него се съдържат резултати, представляващи научно-приложни приноси. Трудът може да се използва като основа за бъдеща научно-изследователска работа.

В заключение, изразявам категорично мнение, че Научното жури може да присъди образователната и научната степен „доктор“ на Десислава Александрова Янкулова.

12.05.2023 г.
град Варна

Рецензент: .....
(проф. д-р Надя Енчева Костова)